

HRVATSKA GOSPODARSKA KOMORA

Sektor za financijske institucije, poslovne informacije i
ekonomske analize

Procjena povećanja broja potrošača i potencijala potrošnje hrane i pića u turističkoj sezoni

- Sezonalnost turizma
- Potencijal turističke potrošnje – segment hrane i pića
- Simulacija povećanja potrošnje u segmentu hrane i pića u priobalnim županijama
- Mogućnost simulacije potrošnje hrane i pića na razini gradova / općina
- Zaključak

Srpanj 2016.

Sezonalnost turizma

Turizam je djelatnost koja ima značajnu ulogu u hrvatskom gospodarstvu i njegova važnost sve više raste. Iako se tek jedan njegov dio prati kroz djelatnost „pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane” te ima udio u BDP-u od samo 3,8% (podatak za 2012. godinu), značaj turizma kao komplementarne djelatnosti znatno je veći.

Utjecaj turizma vidljiv je putem niza gospodarskih varijabli, što se posebno ističe za vrijeme turističke sezone kada se povećava zaposlenost, jača vrijednost kune, a promet u trgovini na malo upravo je u tim ljetnim mjesecima najveći u godini.

Primjerice, prema izvješću organizacije World Travel & Tourism Council za Hrvatsku, turizam je u 2014. godini „izravno” (putna i turistička potrošnja domaćih i inozemnih gostiju iz osobnih i poslovnih razloga) pridonio BDP-u s 12,5%, a „potpuno” (doprinos koji obuhvaća primjerice i investicije u turistički sektor) je pridonio BDP-u sa 28,3%.

U Hrvatskoj je 2015. godina zabilježena kao rekordna prema broju međunarodnih turističkih dolazaka (12,7 milijuna stranih turista) te prema broju ukupnih turističkih noćenja (71,6 milijuna). Rekordan broj noćenja rezultat je ostvarene rekordne razine noćenja stranih turista od 65,8 milijuna noćenja, dok kod domaćih nije ostvarena rekordna razina tog pokazatelja.

Deset najznačajnijih emitivnih tržišta u strukturi noćenja stranih turista posljednje tri godine čine turisti iz istih zemalja: Njemačka, Slovenija, Austrija, Češka, Italija, Poljska, Slovačka, Nizozemska, Ujedinjeno Kraljevstvo i Mađarska. Najveći apsolutni porast broja ostvarenih noćenja u prošloj godini zabilježen je kod turista iz Njemačke (+1,02 milijuna, gotovo kao broj noćenja turista iz Švedske), Austrije (+498,9 tisuća) i Slovenije (+441,8 tisuća). Turisti iz spomenutih deset zemalja ostvare oko 79% noćenja stranih turista, s time da samo turisti iz Njemačke, Slovenije i Austrije zajedno ostvare 43% noćenja stranih turista, što govori u prilog homogenosti emitivnih tržišta i negativnim aspektima te ovisnosti.

Turizam i nadalje ostaje izrazito sezonskog, ali i ograničeno prostornoga karaktera. Samo u trima turistički najrazvijenijim županijama – Istarskoj, Splitsko-dalmatinskoj i Primorsko-goranskoj županiji, ostvarilo se 66% od ukupno ostvarenih noćenja u Hrvatskoj u 2015 godini. Poredak tih županija je uvijek bio jednak, ali prošle godine, nakon višegodišnje brže dinamike rasta, prvi je put ostvareno više noćenja u Splitsko-dalmatinskoj županiji (13,29 milijuna) nego u Primorsko-goranskoj (13,07 milijuna).

Kalendarski gledajući, najviše noćenja tijekom godine ostvari se u kolovozu – više od 30%. Naime, u kolovozu se u 2015. godini ostvarilo oko 22,3 milijuna noćenja stranih turista, a čak 94,7% od toga broja ostvareno je u šest priobalnih županija, i to ovim redom: Istarska županija 6,69 milijuna noćenja stranih turista, Splitsko-dalmatinska 4,34 milijuna noćenja stranih turista, Primorsko-goranska 4,19 milijuna, Zadarska županija 2,69 milijuna, Šibensko-kninska 1,60 milijuna te Dubrovačko-neretvanska 1,59 milijuna. U svim navedenim županijama povećan je broj noćenja stranih turista u odnosu na kolovoz 2014. godine, i to ukupno za oko 5,3%.

Potencijal turističke potrošnje – segment hrane i pića

Naglašena prostorno-vremenska koncentracija turističke sezone bitna je za procjenu potencijala potrošnje u maloprodaji (ali i u ugostiteljstvu), odnosno simulaciju potencijala potrošnje na temelju porasta broja stanovnika na nekom prostoru (županiji) uslijed dolaska i noćenja stranih turista.

Prema podacima nekih od vodećih trgovačkih lanaca u Hrvatskoj, zamjetno je da je na vrhuncu turističke sezone, u kolovozu, prosječan mjesečni promet u segmentu hrane i pića u spomenutim trima najvažnijim turističkim županijama (Istarskoj, Splitsko-dalmatinskoj i Primorsko-goranskoj), veći za 70-130% u odnosu na prosječan godišnji mjesečni promet u tim županijama. Segment hrane i pića uzima se zato što za njega postoji i procjena prosječnoga dnevnog izdatka po turistu. Naime, prema podacima Instituta za turizam, prosječna dnevna potrošnja turista tijekom ljetnih mjeseci jest oko 66 eura. Od 66 eura, 55% odvaja se za smještaj, 18% (oko 12 eura, odnosno oko 91 kn) na hranu i piće izvan objekta te 27% za sve ostalo. (Vidi: Tablica 1).

Tablica 1: Potrošnja u destinaciji – prosječni dnevni izdaci po osobi

	EUR po osobi	Udio
Prosječna dnevna potrošnja po osobi	66	100%
Smještaj	36	55%
Hrana i piće izvan objekta	12	18%
Ostalo (kupnja, sport, zabava, kultura, izleti...)	18	27%

Izvor: Institut za turizam: Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj; travanj 2015

S obzirom na to da je okvirna procjena dnevne potrošnje domaćega kupca u segmentu hrane i pića ispod 40 kn (prema podacima nekih od vodećih trgovačkih lanaca, procijenjena je na 37 kuna), kupovna moć, odnosno potrošnja stranog turista u odnosu na domaćeg kupca (domicilnog stanovnika i domaćeg turista), u segmentu hrane i pića, jest oko 2,4 puta veća.

Navedeni podaci o razlici u potrošnji mogu poslužiti, primjerice, maloprodajnim lancima, i to za procjenu da li i koliko im povećani sezonski promet u segmentu hrane i pića prati povećanu kupovnu moć u turističkoj sezoni.

Simulacija povećanja potrošnje u segmentu hrane i pića u priobalnim županijama

Simulacijom porasta broja stanovnika u Istarskoj županiji na temelju dolazaka i noćenja stranih i domaćih turista u kolovozu, dolazi se do izračuna da se broj stanovnika na razini županije i više nego udvostručuje (raste za oko 105,4%; Vidi: Tablica 2.1 redak 9; Vidi: Tablica 4). Dodatno, na temelju procjene da je potrošnja turista u segmentu hrane i pića veća od potrošnje domaćega kupca za oko 2,4 puta, u Istarskoj županiji potencijal potrošnje u segmentu hrane i pića u kolovozu je, zbog potrošnje turista, oko 4,6 puta (oko 350,5%) veći u odnosu na potrošnju koju ostvari stanovništvo u razdoblju izvan sezone.

Bitno je naglasiti da je za simulaciju, odnosno procjenu rasta populacije u nekoj županiji pod utjecajem noćenja turista, korištena metoda procjene na temelju broja ostvarenih noćenja. Naime, ako je

u kolovozu ostvareno 31 turističko noćenje, u primjerice, Istarskoj županiji, to podrazumijeva da je cijeli mjesec jedan turist boravio na području županije, odnosno populacija županije je toga mjeseca povećana za jednu osobu. S obzirom na to da je kupovna moć/potrošnja stranih turista u segmentu hrane i pića oko 2,4 puta veća u odnosu na potrošnju domicilnog stanovništva (i domaćeg turista), simulaciju rasta populacije možemo definirati kao simulaciju rasta potrošnje u segmentu hrane i pića, u čemu jedan turist „vrijedi“ kao 2,4 domicilna stanovnika. Drugim riječima, povećanje broja stranih turista za jedan u kolovozu znači povećanje za 2,4 potrošača u segmentu hrane i pića.

S obzirom na to da je u Istarskoj županiji ostvareno oko 6,69 milijuna noćenja stranih turista u kolovozu 2015. godine, a u toj županiji je, prema popisu iz 2011. godine, bilo 208.055 stanovnika, simulacija ukupnog potencijala potrošnje u segmentu hrane i pića izvan objekta smještaja nalazi se u tablici 2.1.

Usporedna simulacija može se napraviti i za preostale priobalne županije. Primjerice, Splitsko-dalmatinska županija u kolovozu pod utjecajem turističke sezone bilježi povećanje broja stanovnika na razini županije za oko 32% (Vidi: Tablica 2.1, redak 9). Međutim, zbog veće potrošnje turista u segmentu hrane i pića, učinak je kao da je broj stanovnika (potrošača u tom segmentu) povećan za više od 175% (Vidi: Tablica 2.1, redak 15; Vidi: Grafikon 2). Drugim riječima, u Splitsko-dalmatinskoj županiji potencijal potrošnje hrane i pića u kolovozu je više od 2,7 puta veći u odnosu na prosjek godine.

Isti izračun možemo primijeniti i na ostale županije (Vidi: Tablica 2.1 i 2.2; Vidi: Grafikon 2). U Primorsko-goranskoj županiji povećanje potencijala potrošnje hrane i pića iznosilo bi oko 212%, u Zadarskoj županiji više od 228%, Šibensko-kninskoj za oko 220% te u Dubrovačko-neretvanskoj za 203%.

Tablica 2.1: Simulacija ukupnog potencijala potrošnje u segmentu hrane i pića izvan objekta smještaja, po županijama, za mjesec kolovoz

		Istarska	Splitsko - dalmatinska	Primorsko - goranska
1	Broj stanovnika	208.055	454.798	296.195
2	Broj noćenja stranih turista, kolovoz 2015.	6.686.992	4.340.987	4.186.818
3	Broj noćenja domaćih turista, kolovoz 2015.	108.920	288.822	297.488
4	Broj mogućih noćenja, kolovoz	31	31	31
5=2/4	Povećanje broja stanovnika / populacije na temelju broja noćenja stranih turista	215.709	140.032	135.059
6=3/4	Povećanje broja stanovnika / populacije na temelju broja noćenja domaćih turista	3.514	9.317	9.596
7=5/1	Povećanje populacije u županiji na temelju noćenja stranih turista	103,7%	30,8%	45,6%
8=6/1	Povećanje populacije u županiji na temelju noćenja domaćih turista	1,7%	2,0%	3,2%
9=7+8	Povećanje populacije u županiji na temelju noćenja domaćih i stranih turista	105,4%	32,8%	48,8%
10=5* koeficijent 2,4	Procjena broja potrošača u segmentu hrane i pića u županiji zbog dolaska stranih turista, kolovoz 2015.	517.703	336.076	324.141
11=10/1	Povećanje broja potrošača u segmentu hrane i pića u županiji zbog dolaska stranih turista, kolovoz 2015.	248,8%	73,9%	109,4%
12=6	Procjena broja potrošača u segmentu hrane i pića u županiji zbog dolaska domaćih turista, kolovoz 2015.	3.514	9.317	9.596
13=12/1	Simulacija povećanja broja potrošača u segmentu hrane i pića u županiji zbog dolaska domaćih turista, kolovoz 2015.	1,7%	2,0%	3,2%
14=1+10+12	Ukupan broj potrošača u segmentu hrane i pića, domicilno stanovništvo + domaći i strani turisti	729.271	800.191	629.932
15=14/1	Simulacija povećanja ukupnog potencijala potrošača u segmentu hrane i pića u županiji u kolovozu u odnosu na razdoblje izvan sezone	350,5%	175,9%	212,7%

Izvor: DZS, obrada i izračun autora

Tablica 2.2: Simulacija ukupnog potencijala potrošnje u segmentu hrane i pića izvan objekta smještaja, po županijama, za mjesec kolovoz

		Zadarska	Šibensko - kninska	Dubrovačko - neretvanska
1	Broj stanovnika	170.017	109.375	122.568
2	Broj noćenja stranih turista, kolovoz 2015.	2.692.568	1.597.786	1.588.762
3	Broj noćenja domaćih turista, kolovoz 2015.	316.610	220.753	99.012
4	Broj mogućih noćenja, kolovoz	31	31	31
5=2/4	Povećanje broja stanovnika / populacije na temelju broja noćenja stranih turista	86.857	51.541	51.250
6=3/4	Povećanje broja stanovnika / populacije na temelju broja noćenja domaćih turista	10.213	7.121	3.194
7=5/1	Povećanje populacije u županiji na temelju noćenja stranih turista	51,1%	47,1%	41,8%
8=6/1	Povećanje populacije u županiji na temelju noćenja domaćih turista	6,0%	6,5%	2,6%
9=7+8	Povećanje populacije u županiji na temelju noćenja domaćih i stranih turista	57,1%	53,6%	44,4%
10=5* koeficijent 2,4	Procjena broja potrošača u segmentu hrane i pića u županiji zbog dolaska stranih turista, kolovoz 2015.	208.457	123.700	123.001
11=10/1	Povećanje broja potrošača u segmentu hrane i pića u županiji zbog dolaska stranih turista, kolovoz 2015.	122,6%	113,1%	100,4%
12=6	Procjena broja potrošača u segmentu hrane i pića u županiji zbog dolaska domaćih turista, kolovoz 2015.	10.213	7.121	3.194
13=12/1	Simulacija povećanja broja potrošača u segmentu hrane i pića u županiji zbog dolaska domaćih turista, kolovoz 2015.	6,0%	6,5%	2,6%
14=1+10+12	Ukupan broj potrošača u segmentu hrane i pića, domicilno stanovništvo + domaći i strani turisti	388.687	240.196	248.763
15=14/1	Simulacija povećanja ukupnog potencijala potrošača u segmentu hrane i pića u županiji u kolovozu u odnosu na razdoblje izvan sezone	228,6%	219,6%	203,0%

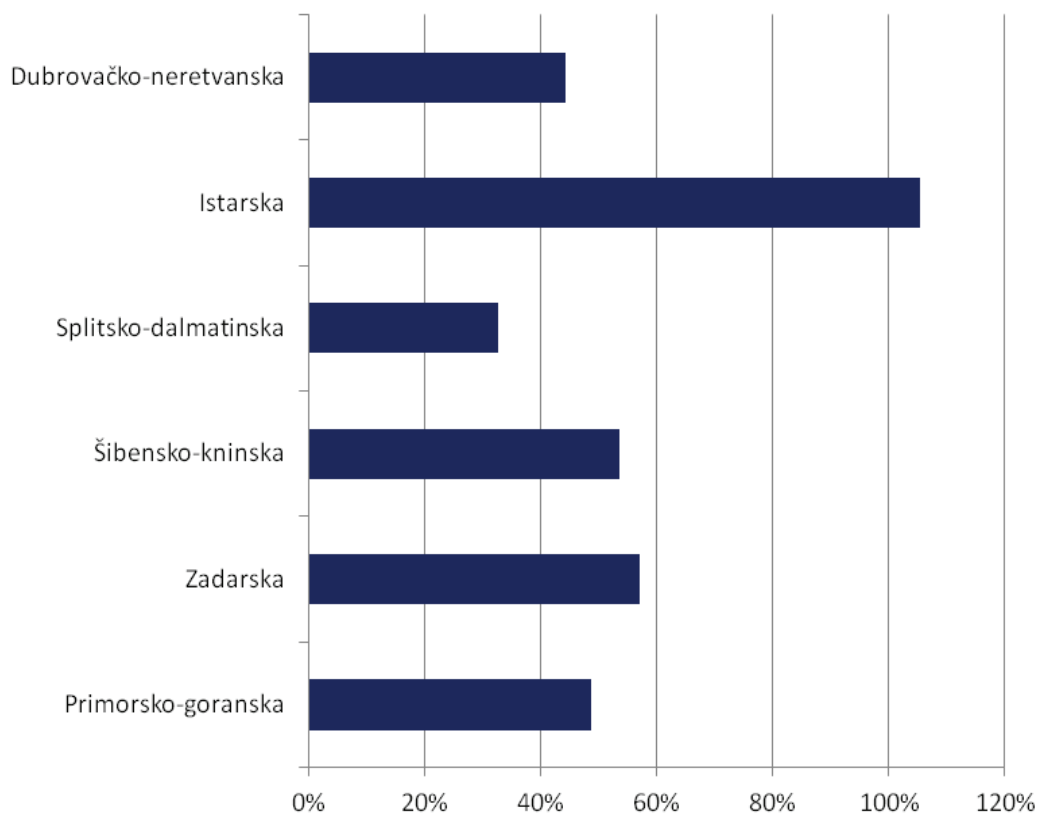
Izvor: DZS, obrada i izračun autora

Tablica 3: Procjena povećanja broja stanovnika u županiji zbog dolazaka i noćenja turista, za kolovoz

Županija	Povećanje populacije
Primorsko-goranska	48,8%
Zadarska	57,1%
Šibensko-kninska	53,6%
Splitsko-dalmatinska	32,8%
Istarska	105,4%
Dubrovačko-neretvanska	44,4%

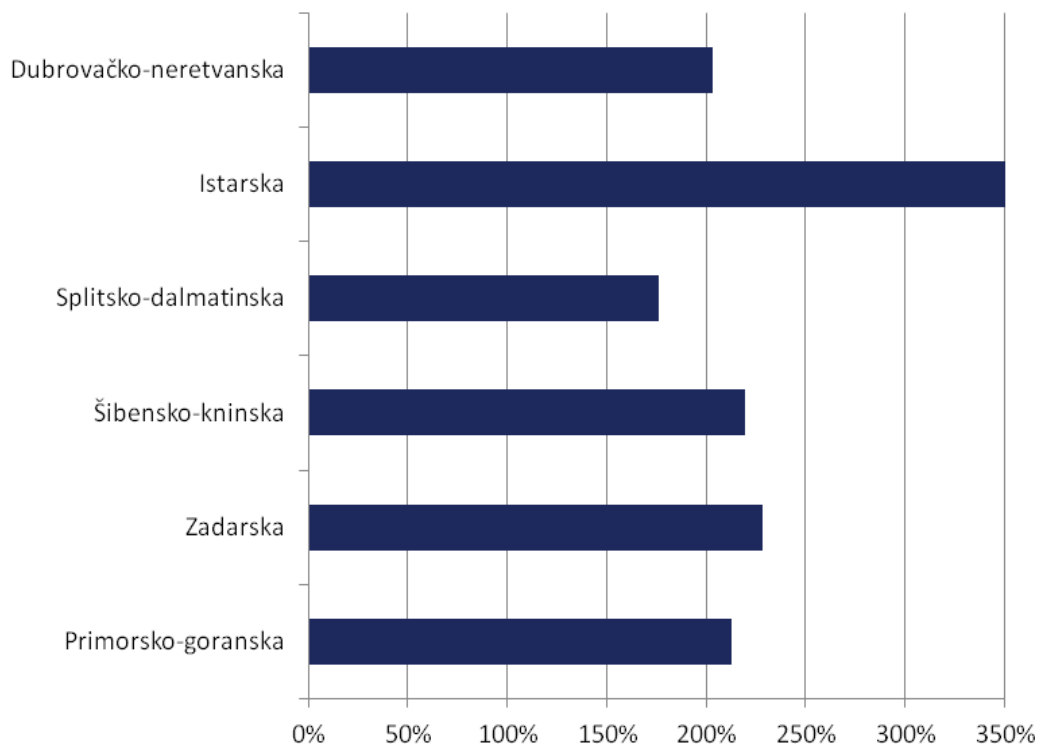
Izvor: DZS, obrada i izračun autora

Grafikon 1: Povećanje broja stanovnika županije zbog dolazaka turista, kolovoz, u %

Izvor: DZS, obrada i izračun autora

Grafikon 2: Procjena povećanja potencijala potrošnje hrane i pića u županijama zbog dolazaka turista, kolovoz, izražena u postocima

Izvor: DZS, obrada i izračun autora

Mogućnost simulacije potrošnje hrane i pića na razini gradova / općina

Simulacija navedena u prethodnom poglavlju pokazuje da za vrijeme vrhunca turističke sezone dolazi do znatnog porasta potencijala potrošnje hrane i pića izvan smještajnog objekta turista.

Takva simulacija može se „spustiti” s razine županije i na razinu pojedinačnog grada te može uzeti u obzir i različite iznose izdataka turista (jer imaju različite sklonosti potrošnji s obzirom na državu odakle dolaze).

Upravo silaskom na tu mikrorazinu, simulacija potrošnje može dati i okvirne procjene potencijala potrošnje određene ciljne skupine turista, što, u konačnici, može pridonijeti poboljšanju planiranja poslovanja maloprodajnim lancima, ali i ugostiteljstvu.

Podaci Instituta za turizam pokazuju da je prosječna dnevna potrošnja po osobi (odnosno turistu u destinaciji) u eurima 66,36 eura, od čega se 18% (12,18 eura, odnosno oko 91 kuna) odvaja na hranu i piće izvan objekta. Većina potrošnje odlazi samo na smještaj (55%, odnosno oko 36,22 eura) (Vidi: Tablica 4).

Međutim, raspon potrošnje osjetno ovisi o emitivnoj državi turista. Primjerice, ispodprosječnu dnevnu potrošnju po osobi imaju Talijani (66 eura), Nizozemci (65 eura), Mađari (63 eura) te Nijemci i Poljaci (s po 62 eura).

Nadprosječnu dnevnu potrošnju po osobi u eurima bilježe Austrijanci (72 eura), Francuzi (95 eura) te Rusi (99 eura) i Britanci (122 eura). Upravo ovakav široki raspon procijenjene potrošnje u kombinaciji s podacima o noćenjima stranih turista po zemlji podrijetla i po pojedinoj turističkoj destinaciji (gradu) omogućuje prilično preciznu procjenu na kojoj se točno turističkoj destinaciji može očekivati pojačana potražnja, odnosno potrošnja u segmentu hrane i pića izvan objekata smještaja.

Tablica 4: Prosječna dnevna potrošnja po osobi, u EUR

Britanci	122
Rusi	99
Francuzi	95
Austrijanci	72
Talijani	66
Nizozemci	65
Mađari	63
Nijemci	62
Poljaci	62
prosjek	66

Izvor: Institut za turizam: Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj; travanj 2015.

Simulacija se može napraviti i na razini pojedine turističke destinacije u, primjerice, kolovozu. Najveći broj noćenja domaćih turista u kolovozu 2015. godine zabilježen je u Crikvenici, Vodicama, Šibeniku, Malom Lošinju, Biogradu na Moru, Zadru, Zagrebu, Novalji, Rabu i Viru, što predstavlja 30,3% ukupnog broja noćenja domaćih turista. Najviše noćenja stranih turista u kolovozu 2015. godine zabilježeno je u Rovinju, Medulinu, Poreču, Dubrovniku, Malom Lošinju, Novalji, Umagu, Crikvenici, Tar-Vabrigi i Puli, što predstavlja 27,6% ukupnog broja noćenja stranih turista. S obzirom na to da se, kao najjača destinacija za dolazak stranih turista, ističe Rovinj, prema simulacijama načinjenima u okviru ovoga rada, broj stanovnika trostruko (za 222,7%) se poveća u kolovozu pod utjecajem dolaska i noćenja (prije svega) stranih turista.

Međutim, uzme li se u obzir da je kupovna moć, tj. potrošnja stranog turista u segmentu hrane i pića izvan objekta oko 2,4 puta veća od potrošnje domicilnog stanovništva, povećanje populacije u Rovinju u kolovozu nije triput, već (gleda li se povećanje potencijala potrošnje i koristi li se simulacija kao u slučaju županija) više od sedam puta (630,6%). Drugim riječima, potrošnja u segmentu hrane i pića u Rovinju potencijalno je više od sedam puta veća u odnosu na prosječnu potrošnju izvan sezone.

Zaključak

Navedeni izračuni i simulacije potencijala potrošnje u segmentu hrane i pića na temelju porasta broja stanovnika na nekom prostoru (županiji) uslijed dolaska i noćenja stranih turista u kolovozu, mogli bi pomoći i, primjerice, našim maloprodajnim lancima za pripremu za nadolazeću turističku sezonu, odnosno dodatno usmjeravanje potrošnje na određene segmente maloprodaje. Koliko je to važno za ukupan rast maloprodaje u Hrvatskoj, govori i podatak o tome da je razina realnog prometa u trgovini na malo i dalje za oko 14% manja u odnosu na razinu iz pretkrizne 2008. godine.

To je bitno i s gledišta očekivanja još jedne rekordne turističke sezone. Naime, za ovu godinu očekuje se rast noćenja i dolazaka turista u odnosu na 2015. godinu, dijelom i zbog povoljnijih sigurnosnih uvjeta u odnosu na našu turističku konkurenciju.

Zato je dobro očekivati preferencije potrošnje turista, kako bi zainteresirani dijelovi našega gospodarstva mogli usmjeriti potrošnju (u slučaju obrađenom u ovom radu – segment potrošnje hrane i pića) i u one segmente u kojima Hrvatska ima konkurentnu proizvodnju (npr. prehrambena industrija), čime bi se dodatno potaknuo zasad gotovo neznan gospodarski oporavak.

POPIS KRATICA

IMR	Interdisciplinary Management Research
RH	Republika Hrvatska
BDP	Bruto domaći proizvod
EUR	Euro
DZS	Državni zavod za statistiku
HGK	Hrvatska gospodarska komora

Opće napomene:

Ovu analizu izrađuje i za nju je odgovorna HGK. Informacije, mišljenja, analize i zaključci koji se iznose temelje se na javnim statističkim i ostalim informacijama što potječu iz izvora u čiju se potpunost i točnost HGK pouzdaje, ali za koje ne jamči. Utoliko su informacije, mišljenja, analize i zaključci izneseni u ovoj publikaciji podložni promjenama koje ovise i o promjenama izvora informacija, i o promjenama koje nastupe od trenutka pisanja teksta do njegova čitanja. Ova publikacija ili njeni dijelovi ne mogu se kopirati ili bilo kako drugačije reproducirati bez navođenja izvora.

Izdavač: Hrvatska gospodarska komora

Pripremio: Sektor za financijske institucije, poslovne informacije i ekonomske analize

Odjel za makroekonomske analize

Tel.: 01/ 48 28 373

Fax: 01/ 45 61 535

E-mail: makroekonomija@hgk.hr

www.hgk.hr

Priprema i tisak: Intergrafika TTŽ, Zagreb

Naklada: 600 primjeraka

Zagreb, srpanj 2016.